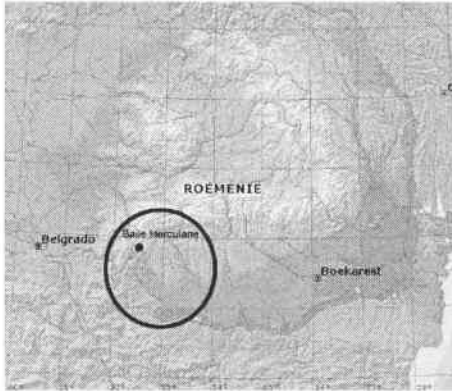

Libelleninventarisatiekamp in zuidwest-Roemenië in 2007

In West-Europa is de kennis over de verspreiding van libellen soms zeer goed bekend (zoals in Engeland, België en Nederland). Soms is de kennis er wel, maar wordt deze nog weinig gecoördineerd, waardoor de centrale kennis niet groot is (zoals in Spanje en Italië). In Oost-Europa is de libellenkennis soms echter zeer slecht ontwikkeld en een voorbeeld daarvan is Roemenië. Vandaar dat Vincent Kalkman samen met Cosmin Mancu (de enige Roemeen die op dit moment gericht naar libellen in dat land kijkt) besloten een kamp te organiseren in Roemenië.

Kaart van Roemenië met Baile Herculane en het globale onderzoeksgebied

De plek werd Baile Herculane, naast enkele badplaatsen aan de kust een van de belangrijkste toeristenlocaties in Roemenië tijdens het communistische regime. Vanuit alle windstreken uit Europa kwamen er daarom van 15 tot 20 juli libellengeïnteresseerden naar dit stadje, gelegen in een dal van de zuidelijke Karpaten. Naast ondergetekende waren de andere aanwezige Nederlanders Iris Niemeijer, Fierman Baarspul, Vincent Kalkman en Anke Wouters. Uit België waren Geert de Knijf, zijn vriendin Heidi Demolder en hun dochtertje Isha aanwezig. Verder waren er mensen uit Duitsland, Frankrijk, Italië, Oekraïne, Polen, Roemenië en Tsjecho. Het doel was de kennis over de verspreiding te vergroten en enkele problemen op te lossen, zoals de vraag of de gewone bronlibel (*Cordulegaster boltonii*) wel of niet in Roemenië voorkomt.

De meeste excursiedagen werden ingevuld door in vaste groepjes met auto's en gewapend met kaarten de omgeving af te zoeken naar watertjes. De Nederlanders (allen autoloos) sloten zich vaak aan bij deze autogroepjes. De keuze was enerzijds voor de bergen, waar vooral de beekjes

calosple	25	anaximpe	3
calovirg	40	anaxpart	1
lestviri	1	onycforc	20
lestparv	3	cordhero	15
sympfusc	1	cordbide	10
ischeleg	30	somaalp	2
ischpumi	10	somaarct	1
enalcyat	2	somameri	2
coenpuel	3	cordaene	1
coenpulc	1	libedepr	1
erytnaja	1	libefulv*	1
erytlind	1	libequad	1
erytviri	30	orthalbi	15
platpenn	40	orthbrun	40
pyrrnymp	2	orthcanc	10
aeshaffi	2	orthcoer	25
aeshcyan	2	sympfons	4
aeshisos*	1	sympsang	15
aeshjunc	1	sympstri	4
aeshmixt	4	croceryt	10

Tabel 1: De 40 gevonden soorten met een geschatte indicatie van het aantal locaties waarop ze zijn aangetroffen. Van de soorten met een sterretje zijn alleen larvenhuidjes gevonden. Dit geeft een indruk over de algemeenheid van de soorten, volgens mijn aantekenboekje lijkt ze echter te slaan op de eerste drie dagen van ons verblijf.

werden afgezocht. Een enkele keer werden op een wat grotere afstand ook enige veengebieden in het hooggebergte afgezocht. Aan de andere kant hebben we de vlakte rond de Donau bekeken. In totaal werden minimaal 75 locaties bezocht in een stuk van 100 x 150 km². Hier werden in totaal 40 libellensoorten gevonden (zie tabel 1).

In de bergbeekjes van de zuidelijke Karpaten bleken twee soorten bronlibellen voor te komen. In de lagere delen (tot 450 meter) was regelmatig de Balkan-bronlibel (*Cordulegaster heros*) als enige bronlibel aanwezig. De dichtheden waren vaak laag: slechts 1 mannetje per 5 à 10 minuten langs de beek zoeken. Op één locatie werd een larvenhuidje van deze soort gevonden, in een beek met temperatuur van ongeveer 12 °C en een breedte van 4 meter. Bij hoger gelegen bergbeekjes (op 460 - 600 meter hoogte) vloog de soort samen met de zuidelijke bronlibel (*Cordulegaster bidentata*). Deze laatste soort was hoger (op 800 - 860 m) nog slechts alleen aanwezig.

Langs de stromende wateren waren vooral de blauwe breedscheenjuffer (*Platycnemis pennipes*) en de bosbeekjuffer (*Calopteryx virgo*) de algemeenste soorten. De zuidelijke oeverlibel (*Orthetrum brunneum*) was de meest algemene oeverlibel, die veel vaker aanwezig was dan de beekoeverlibel (*O. coerulescens*). De ondersoort van de laatste soort kan gezien de vorm van de mannelijke secundaire genitalia het best getypeerd worden als een intermediair

tussen *Orthetrum c. coerulescens* en *O. c. anceps*. De zuidelijke glanslibel (*Somatochlora meridionalis*) was opvallend zeldzaam, met slechts 2 gevonden locaties. Doorgaans werden op de

Figuur 3. Voormalig meer Ceauru bij Câlnic: slechts een brede sloot was over in wat nu een groot landbouwgebied is. Hier vonden we wel de in Roemenië zeer zeldzame kanaaljuffer (*Erythromma lindenii*).

stromende wateren 5-7 soorten waargenomen. In het Donaudal werd bij een brede afgesloten dode rivierarm de soortenrijkste locatie gevonden. De eerste waarnemingen van de bruine winterjuffer (*Sympecma fusca*), de oostelijke houtpantserjuffer (*Lestes parvidens*) en nog aanwezige larvenhuidjes van de bruine korenbout (*Libellula fulva*) en de vroege glazenmaker (*Aeshna isosceles*) droegen ertoe bij dat we daar 26 soorten vonden.

Zoals de hele zomer van 2007 was het vrijwel constant heet op de Balkan met temperaturen van bijna altijd boven de 36 graden. De maximumtemperatuur lag rond de 42 graden, waarbij zelfs in de bergen lokaal het asfalt was gesmolten. Deze hoge temperaturen in combinatie met weinig regenval leidde er toe dat in Roemenië (en ook

elders op de Balkan) veel wateren droog begonnen te vallen. Ik schat dat ruim de helft van de beekjes in de streek was drooggevallen. Meerdere keren bezochten we plekken waar op de kaart grote meren zouden moeten liggen. Deze bleken meestal opgedroogd en omgezet in landbouwgrond (zie Figuur 3).

Niet alleen tijdens het kamp werd naar libellen gezocht ook er voor en erna. De Franse delegatie, geleid door Cédric Vanappelghem uit Lille, was al een week eerder in Roemenië en had op meerdere plekken veengebieden in het hooggebergte bezocht. Daar bleek de taigaglanslibel (*Somatochlora alpestris*) op meerdere locaties aanwezig, een soort waarvan onbekend was dat die zo zuidoostelijk in Europa voorkomt. Ook van de venglazenmaker (*Aeshna juncea*) werden meerdere nieuwe locaties gevonden. Ook werd door hen de hoogveenglanslibel (*S. arctica*) waargenomen. Beide glanslibellen waren alleen uit oude citaties en zonder vindplaatsen uit Roemenië bekend. De Fransen hadden in deze weken in totaal 80 dagvlindersoorten aangetroffen. Cosmin Mancu vertelde dat vlakbij Baile Herculane locaties te vinden zijn waar op één plek 100 dagvlindersoorten kunnen voorkomen.

Voorlopige conclusies lijken te zijn dat de gewone bronlibel (*Cordulegaster boltonii*) in Roemenië ontbreekt en dat alle oude waarnemingen op de Balkanbronlibel betrekking hebben. Wel werden zowel de houtpantserjuffer (*Lestes viridis*) als de oostelijke houtpantserjuffer (*L. parvidens*) naast de metaalglanslibel (*Somatochlora metallica*) en de zuidelijke glanslibel (*S. meridionalis*) gevonden. Beide zuidoostelijke soorten werden iets vaker gevonden, maar dat deze soortengroepen hier beide naast elkaar voorkomen is één van de aardigste uitkomsten van dit kamp te noemen.

Dankwoord

Dit kamp was mede mogelijk gemaakt door een bijdrage van het Wereldnatuurfonds – Nederland. Dank verder aan Cédric Vanappelghem, Vincent Klakman en Geert de Knijf voor aanvullingen bij een eerdere versie van dit verslag.

Literatuur

Knijf, Geert, de, 2007. Verslag van het Europees libellenkamp in Roemenië (juli 2007). Nieuwsbrief Libellenvereniging Vlaanderen 1(3): 12-13.

Marcel Wasscher, Minstraat15bis, 3582 CA Utrecht, marcel.hilair@12move.nl